

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Suvi Ahonen, Taru Arola

Kuraattoripalvelut osaksi varhais- kasvatusta

Ammattilaisten näkemyksiä tarpeesta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaali- ja terveysala

Opinnäytetyö

4.3.2019

Tekijä(t) Otsikko	Suvi Ahonen & Taru Arola Kuraattoripalvelut osaksi varhaiskasvatusta – Ammattilaisten näkemyksiä tarpeesta
Sivumäärä Aika	30 sivua + 3 liitettä 4.3.2019
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaiskasvatus
Ohjaaja(t)	Lehtori Seija Mäenpää Lehtori Katja Ihamäki
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää minkälaisia sosioemotionaalisia haasteita sosiaali- ja varhaiskasvatusalan ammattilaiset ovat kohdanneet työskennellessään varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa. Lisäksi tässä opinnäytetyössä selvitettiin, minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa. Koulukuraattorin työkuvaan kuuluu vahvasti ohjauksen ja tuen tarjoaminen juuri sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen liittyvissä haasteissa, kasvatustyön tukeminen ja vuorovaikutuksellisiin ongelmiin puuttuminen.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda ilmi ammattilaisten näkemyksiä kuraattoripalveluiden tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksessa, ja sitä kautta herättää keskustelua aiheesta. Tämä opinnäytetyö on toteutettu Vantaalla. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin, ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua kyselyä. Kyselyihin vastasi seitsemän sosiaali- ja varhaiskasvatusalan ammattilaista. Vastausten analysointimenetelminä käytettiin teemoittelua ja sisällönanalyysia.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että kyselyyn vastanneet varhaiskasvattajat ja kuraattorit ovat havainneet työssään haasteita lasten sosioemotionaalisen kehityksen alueilla lähes päivittäin. Kyseisiä haasteita esiintyi esimerkiksi vuorovaikutus- ja kaveritaidoissa, keskittymiskyvyssä ja tunnetaidoissa. Haasteita ilmeni erityisesti siirtymä-, ruokailu- ja leikkitalanteissa. Vastajat olivat yhtä mieltä siitä, että ajan puute vaikeuttaa lasten sosioemotionaalisten haasteiden tunnistamista ja kohtaamista sekä varhaiskasvatuksessa että kuraattorityössä. Vastajien mukaan kuraattoripalveluita kaivattaisiin varhaiskasvatuksen pedagogiseen ympäristöön tuomaan sosiaalityön näkökulmaa. Kuraattoripalvelut koettiin tarpeellisiksi erityisesti 3–5-vuotiaiden lasten kanssa työskenneltäessä. Kuraattorilta kaivattaisiin varhaiskasvatuksessa niin konsultointiapua kuin lasten ja lapsiryhmien kanssa työskentelyäkin. Vastauksissa korostettiin varhaista puuttumista ja ennaltaehkäisevää työskentelyä.</p> <p>Aihetta voisi tutkia myös Suomen laajuisesti, ja mahdollisesti pilotoida kuraattoripalveluita varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoden kokeiluna. Siten palveluiden mahdolliset konkreettiset vaikutukset sosioemotionaalisten haasteiden tunnistamiseen ja kohtaamiseen liittyen saataisiin näkyviksi.</p>	
Avainsanat	Sosioemotionaalinen kehitys, sosioemotionaaliset haasteet, kuraattori, kuraattoripalvelut, varhaiskasvatus, varhainen puuttuminen

Author(s) Title	Suvi Ahonen & Taru Arola School social work services as part of early childhood education – Professional's views on the subject
Number of Pages Date	30 pages + 3 appendices 4 March 2019
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Early Childhood Education
Instructor(s)	Seija Mäenpää, Lecturer Katja Ihamäki, Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to find out what kind of socioemotional challenges social service and early childhood education professionals have faced during their work among children. In addition, the purpose was to find out what kind of needs there might be for school social work services in early childhood education. Guidance and supporting social and physical development challenges, supporting educational work and interfering with interaction challenges are the main focus in school social work.</p> <p>The aim of this thesis was to reveal visions of the professionals about the need for school social work services in early childhood education and through that to stimulate discussion. This thesis was implemented in Vantaa. This thesis was conducted using qualitative researching methods and the data was collected by semi-structured inquiry. Seven social service and early childhood education professionals answered this inquiry. As an analysis method thematizing and content analysis were used.</p> <p>The results for this thesis showed that respondents have observed socioemotional challenges in their work nearly daily. These challenges are shown in, for example, interaction and friendship skills, concentration and emotional skills. Challenges are especially shown in transition, eating and play situations. Respondents agreed that the lack of time complicates the recognition of the challenges and the encounter in early childhood education as well as in the school social work. According to the respondents, school social work services are considered necessary to early childhood education's pedagogical environment to provide the social work perspective. School social work services were considered necessary especially in work among 3–5-year-olds. Consulting help and working with children and child groups were the services that were needed from a school social worker. Early intervention and prevention work were highlighted in the answers.</p> <p>This subject could be studied across Finland and possibly to pilot school social work services in early childhood education, for example, as a one-year experiment. That way the concrete impact of recognizing of the challenges and the encounter would be made visible.</p>	
Keywords	Socioemotional development, socioemotional challenges, school social worker, school social work services, early childhood education, early intervention

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sosioemotionaalinen kehitys	2
2.1	Sosiaalisuus	2
2.2	Emotionaalinen kehitys	3
2.3	Sosioemotionaaliset haasteet	4
2.4	Sosioemotionaalisten haasteiden näkyminen päiväkodin arjessa	4
3	Koulukuraattori	6
3.1	Historiaa	7
3.2	Osana oppilashuoltotyötä	7
3.3	Tarve ja tavoitteet	8
3.4	Kuraattorityö varhaiskasvatuksessa	9
4	Opinnäytetyön tutkimustehtävä	10
5	Opinnäytetyön tutkimus- ja analysointimenetelmät	11
5.1	Aineiston keruu	11
5.2	Vastausten analysointi	13
6	Tulokset	14
6.1	Sosioemotionaaliset haasteet	14
6.2	Kokemukset osaamisesta ja resursseista	16
6.3	Kuraattoripalveluiden tarve varhaiskasvatuksessa	18
7	Johtopäätökset ja pohdinta	19
7.1	Tulosten tarkastelu	19
7.2	Eettisyys & luotettavuus	22
7.3	Jatkotutkimusaiheita	24
	Lähteet	27
	Liitteet	
	Liite 1. Saatekirje	
	Liite 2. Puolistrukturoitu kysely varhaiskasvattajille	
	Liite 3. Puolistrukturoitu kysely kuraattoreille	

1 Johdanto

Sosioemotionaalisen erityisen tuen tarve, sen ilmeneminen ja siihen vastaaminen ovat aiheita, jotka ovat jatkuvasti ajankohtaisia. Mediassa tosin käsitellään tätä ilmiötä enimmäkseen negatiivissävytteisillä käsitteillä, kuten käytöshäiriöt, kiusaaminen tai aggressiivisuus. (Viitala 2014: 13.) Nyky-yhteiskunnassa sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen merkitys korostuu. Näihin taitoihin kuuluu kyky kuunnella, ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia asenteita ja arvoja. Vuorovaikutustaidoilla on myös suuri merkitys hyvinvoinnille, identiteetille sekä toimintakyvylle. (Määttä – Koivula – Huttunen – Paananen – Närhi – Savolainen & Laakso 2017: 5.) Tutkimusten mukaan lasten vuorovaikutus- ja käytösongelmiin haetaan yhä enemmän apua. Kyseisiä ongelmia ovat esimerkiksi tavaroiden rikkominen, tottelemattomuus, rauhattomuus, keskittymisvaikeudet sekä tunne-elämän ongelmat. Edellä mainitut ongelmat kuormittavat koko perhettä, eivät vain lasta. Tutkijat painottavat avun hakemista varhaisessa vaiheessa, jotta ongelmien vaikutuksia myöhempään elämään voitaisiin vähentää. (Vihavainen 2018.) Nämä haasteet näkyvät myös päiväkodin arjessa, mutta tarpeeksi varhainen puuttuminen ei valitettavasti ole aina mahdollista. Pätevistä varhaiskasvatuksen opettajista on jatkuva pula ja päiväkotien lapsiryhmät ovat entistä suurempia.

Olemme perehtyneet koulukuraattorin työnkuvaan, jonka keskiössä on juuri tämän kaltaisiin haasteisiin vastaaminen sekä lapsen sosioemotionaalisen kehityksen tukeminen. Koulukuraattorin työ on pitkälti ohjauksen ja tuen tarjoamista lapsille sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen liittyvissä haasteissa, kasvatustyön tukemista sekä koulu- ja luokkayhteisöjen vuorovaikutuksellisiin ongelmiin puuttumista (Nivala 2006: 124). Yksi ratkaisu päiväkodissa ilmenevien sosioemotionaalisten haasteiden tunnistamiseen ja niihin oikea-aikaisesti puuttumiseen voisi siis olla kuraattoripalveluiden tarjoaminen kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Tällä hetkellä kuraattoripalveluita tarjotaan lakisääteisesti vain esiopetusikäisestä ylöspäin.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaisia sosioemotionaalisia haasteita ammattilaiset ovat havainneet varhaiskasvatusikäisillä lapsilla, sekä minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua kyselyä. Opinnäytetyön puolistrukturoituun kyselyyn vastasi seitsemän varhaiskasvatus- ja sosiaalialan ammattilaista.

2 Sosioemotionaalinen kehitys

Lapsen tunne-elämä ja sosiaalinen kehitys kulkevat vahvasti käsi kädessä. (Pihlaja 2005: 61.) Lapsen sosioemotionaalisen alueen kehitystehtävinä ovat muun muassa itsetuntemus ja itsetietoisuus; itsesäätely; sosiaalinen tietoisuus sekä ihmissuhdetaidot. Itsetuntemukseen ja itsetietoisuuteen kuuluu kyky tunnistaa omia tunteita, tavoitteita ja arvoja sekä arvioida omaa käyttäytymistään. Itsesäätelyllä tarkoitetaan kykyä säädellä omia tunteita ja käyttäytymistä. Sosiaalinen tietoisuus on kykyä tunnistaa ja ymmärtää muiden tunteita, kykyä asettua toisten asemaan ja kykyä tuntea empatiaa. Ihmissuhdetaidoilla tarkoitetaan kykyä luoda ja ylläpitää tasapainoisia sosiaalisia suhteita. (Weissberg – Durlak – Domitrovich & Gullotta 2015: 6–7.)

Sosioemotionaalisuuteen liittyy myös omaan itseensä liittyvät tuntemukset, joita ovat tunne arvostetuksi tulemisesta sekä myönteinen kokemus omasta itsestä persoonana. Nämä tunteet pohjautuvat kokemuksiin, joita palautteen saaminen lapselle itselle merkityksellisiltä ihmisiltä tuottaa. (Viitala 2014: 33.) Lasten käsityksiä hyvinvoinnista koskevassa tutkimuksessa nousi esiin saman tyyliä asioita. Esimerkiksi sosiaaliset suhteet, toiminta, tunteet, kyvyt, oppiminen sekä fyysinen kasvu ja kehitys nähtiin merkittävänä lasten hyvinvoinnin osatekijöinä. (Puroila, Estola & Syrjälä. 2012: 349.)

2.1 Sosiaalisuus

Sosiaalisuudessa on suurilta osin kyse siitä, että pystyy ymmärtämään toisen ihmisen tunteita ja tilanteita, ja kykenee asettumaan toisen asemaan. Sosiaaliseen kehitykseen liittyvät myös vuorovaikutussuhteet muihin, ja tarkastelukulma muuttuu tunteiden tarkastelusta yhteiseen tekemiseen ja yhdessä toimimiseen. (Pihlaja 2005: 62.) Sosiaalisuus tarkoittaa synnynnäistä temperamenttipiirrettä, joka selittää sen, kuinka tärkeäksi ihminen asettaa muiden kanssa yhdessä vietetyn ajan verrattuna yksinoloonsa. Se on siis halua olla toisten ihmisten kanssa. Kun tarkoitetaan kykyä tulla toimeen ihmisten kanssa, puhutaan sosiaalisista taidoista tai sosiaalisesta kompetenssista. Sosiaalisiksi taidoiksi ajatellaan kyky analysoida sosiaalisia tilanteita, kyky ymmärtää miten kyseisiin tilanteisiin on tultu, kyky ymmärtää muiden mielialoja, ongelmanratkaisukyky, sekä kyky neuvotella, sovitella ja tehdä kompromisseja. Sosiaaliset taidot eivät siis ole synnynnäisiä, kuten sosiaalisuus, vaan ne opitaan kokemuksen ja kasvatuksen kautta. (Keltikangas-Järvinen 2012: 49–50.)

Ennen kolmatta ikävuottaan lapsi oppii pois muiden kontrollista ja itse kontrolloimaan itseään. Tällöin tunneilmaisut ja oman käytöksen ohjaaminen alkavat. Pohja sille, että voi myöhemmin tulla toimeen toisten ihmisten kanssa luodaan tässä iässä, esimerkiksi itsekontrollin ja sääntöjen noudattamisen muodossa. Kolmen vuoden iässä lapsi alkaa myös tehdä itse omia valintoja siitä, seuraako aikuisten käskyjä vai ei. Kieltäytyminen voi olla verbaalista tai käytöksen kautta kieltäytymistä. On hyvä kuitenkin muistaa, että kaikki tottelemattomuus ei ole negatiivista. On tärkeää totella, mutta myös oppia sanomaan ei. (Keltikangas-Järvinen 2012: 55–58.)

2.2 Emotionaalinen kehitys

Tunteet vaikuttavat moniin persoonallisiin kokemuksiimme, ja monet taitomme, kuten ymmärrys ja näkö, vaikuttavat puolestaan emotionaalisuusiimme. Lapsen emotionaaliseen kypsytyteen vahvasti liittyvät tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen muuttuvat merkittävästi 5–7 vuoden iässä, ja lapsen kyky ymmärtää emotionaalisia laajenee huomattavasti. Alle kouluikäiset lapset kykenevät käyttäytymään prososiaalisesti esimerkiksi auttamalla toisia, lohduttamalla, jakamalla ja puolustamalla muita. Myös itsearvostus ja itsehallinta liittyvät emotionaaliseen osaamiseen. Tunteiden kehittyminen on yhteydessä myös lapsen kognitiiviseen kehitykseen, oppimiseen ja toimintaan. (Pihlaja 2005: 62.) Tunteet vaikuttavat hyvin voimakkaasti siihen, miten lapsi käyttäytyy. Esimerkiksi järkyttyneenä, onnettomana tai vihaisena on vaikea toimia tarkoituksenmukaisesti. (Dowling 2010: 78.) Emotionaalinen kompetenssi eli tunteiden hallinta kehittyy koko ihmisen elämän ajan. Se on merkityksellinen myös kyvyssä olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Emotionaalinen kehitys on lapsen kuuden ensimmäisen elinvuoden aikana hyvin nopeaa. (Dowling 2010: 14, 45.)

Varsinkin nuorilla lapsilla kognitiiviset, käyttäytymiseen liittyvät sekä emotionaaliset itesesäätelyn lähtökohdat ovat voimakkaasti sidoksissa toisiinsa. Teoreetikkojen mukaan lapsen tunteet ja kognitiiviset taidot ovat voimakkaasti yhteydessä käyttäytymisen itesesäätelyyn, joka puolestaan vaikuttaa siihen, miten lapsi kokee sopeutuvansa maailmaan. (Kurki 2017: 20.) Pienten lasten keskuudessa tunnesäätelytaidot on nähty kykyinä sopeutua emotionaalisesti haastaviin tilanteisiin. Sopeutuminen tapahtuu esimerkiksi siten, että lapsi kykenee torjumaan ei-toivottuja käytösmalleja, aktivoimaan sosiaalisesti odotettuja malleja, ja näin myös toimimaan niiden mukaisesti. Tämä määritelmä sisältää ajatuksen onnistuneesta yhteiskunnallisten normien määrittämästä tunneasetuksesta. (Kurki 2017: 21.)

2.3 Sosioemotionaaliset haasteet

Rajanveto sosioemotionaalisten haasteiden ja normaalin kehityksen välille on hankalaa. Ihmisten tunteet, sosiaaliset taidot ja ominaisuudet saattavat olla jossain tilanteessa relevantteja ja toisessa taas eivät. Esimerkiksi aggressiivisuus ja pelko ovat tunteita, jotka voivat olla joko oman ja yhteisön edun mukaisia tai toisaalta häiritä sekä itseä että muita. Haasteiden erottamista normaalista kehityksestä vaikeuttaa osaltaan myös lapsen normaaliin kasvuprosessiin kuuluvat kriisit, jotka saattavat ilmentyä hyvin erilaisin tavoin. (Pihlaja 2005: 64.) Usein tehdään ero yksilön sisäänpäin suuntautuneen ja ulospäin suuntautuneen ongelmakäyttäytymisen välille. Sisäänpäin suuntautuneita (internalizing) käyttäytymisen haasteita voivat olla ahdistuneisuus, vetäytyminen, pelot ja alakuloisuus. Ulkoiset (external) käyttäytymisen haasteet puolestaan näkyvät usein emotionaalisen ilmaisun raivonpuuskina. Ulospäin suuntautuneita ongelmia pidetään usein hankalammin hoidettavina. (Coleman & Webber 2002: 29–30.) Lasten sosioemotionaaliset haasteet ilmenevät usein mm. ylivilkkautena, motorisena levottomuutena, keskittymisvaikeuksina, muiden häirintänä, kyvyttömyytenä asettua toisen asemaan, passiivisuutena sekä vetäytymisenä. (Pihlaja 2005: 64.)

Pienten lasten kyvyttömyys ilmaista tunteitaan, vastata erilaisiin tunteisiin ja säädellä tunteitaan on Parkerin ja Slaby'n (1983) mukaan yhteydessä myöhempään kehityksellisiin ja psykopatologisiin häiriöihin. Nuorten aggressiivisuuteen liittyvät käyttäytymismallit ovat saaneet alkunsa jo varhaislapsuudessa, ja ne säilyvät usein samankaltaisina ajan kuluessa. Aggressiivisuus liitetään helposti myös yksilön temperamenttiin ja huonoihin sosiaalisiin taitoihin. (Pihlaja 2005: 65.)

2.4 Sosioemotionaalisten haasteiden näkyminen päiväkodin arjessa

Päivähoito on julkinen palvelu, jonka tavoitteena on päivähoidossa olevien lasten persoonallisuuden tasapainoisen kehityksen edistäminen yhdessä kodin ja perheen kanssa. Päivähoidon tavoitteena on lisäksi kotien tukeminen kasvatustehtävässä. Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvia, turvallisia ja lämpimiä ihmissuhteita, monipuolisesti lapsen kehitystä tukevaa toimintaa sekä lapselle suotuista kasvu ympäristöä. Lisäksi päivähoidon tehtäviin kuuluu lapsen fyysisen, sosiaalisen ja emotionaalisen kehityksen edistäminen. (Laki lasten päivähoitosta 36/1973.)

Moni lapsi viettää paljon aikaa päiväkodissa, ja vaikka päiväkotiki on ympäristönä lapselle sosiaalisesti kasvattava, syntyy siellä helposti myös haastavia tilanteita lapsen solmiessa suhteita moniin lapsiin ja aikuisiin (Puroila ym. 2012: 352). Haasteita voi olettaa syntyvän erityisesti sosioemotionaalista erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla, sillä kyseinen tuen tarve ilmenee usein juuri vuorovaikutustilanteissa muiden lasten tai kasvattajien kanssa (Viitala 2014: 15). Sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) että varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) on havaittavissa pyrkimys siihen, että päiväkotiympäristö mahdollistaisi lapselle sosioemotionaalisen hyvinvoinnin, oppimisen ja kehityksen.

Sosioemotionaaliset haasteet näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa monin erilaisin tavoin. Erityisesti tunteiden ja käyttäytymisen säätelyn haasteet ovat yleisiä jo ennen kouluikää. Näiden haasteiden arvioitu määrä vaihtelee kymmenestä kolmeenkymmeneen prosenttiin kaikista varhaiskasvatusikäisistä lapsista. Jos lapselle on vaikeaa nimetä eri tunteita, hänen voi olla myös vaikeaa valita oikeita keinoja tunteidensa säätelyyn. Tunteitaidot ovat vahvasti yhteydessä sosiaalisten taitojen kanssa, joten lasten, joilla on haasteita tunteiden säätelyn kanssa, on vaikeampi solmia ystävyyssuhteita. Näin ollen he ovat vähemmän suosittuja ikäistensä parissa. Päiväkotien lapsiryhmät ovat suuria, jolloin sosioemotionaaliset taidot ovat koetuksella. Jos varhaiskasvattajat eivät pysty tukemaan sosioemotionaalisten taitojen kehitystä lapsiryhmässä, lapset saattavat tulla syrjityiksi, yksinäisiksi, kiusaajiksi ja kiusatuiksi. Sosioemotionaalisia haasteita omaavat lapset eivät kykene oppimaan toisilta lapsilta saadusta mallista tai hyötymään vartaistuen antamista mahdollisuuksista. Konkreettisia piirteitä, joita lapsiryhmissä esiintyy, ovat fyysisuus ja väkivaltaisuus, pettymysten sietokyvyn haasteet, keskittymisen haasteet, aikuisen kunnioittamattomuus, puutteelliset kaveritaidot. Myös poissulkemista ja erilaiseksi leimaamista esiintyy jo varhaiskasvatusikäisillä. Lasten lisäksi myös heidän vanhempansa kaipaavat erityistä tukea kasvatustehtävässään. (Määttä ym. 2017: 7–8, 40.)

Kuten edellä mainituista lasten sosioemotionaalisten ongelmien esiintyvyyden määristä voi huomata, ovat kyseiset haasteet varsin tuttuja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Lapsiryhmissä on nähtävissä myös se, että inklusiivisen näkemyksen myötä erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat aikaisempaa useammin tavallisissa varhaiskasvatusryhmissä, mikä puolestaan luo haasteita varhaiskasvattajien työlle. (Määttä ym. 2017: 8.) Yleinen ja yhteisesti koettu ongelma varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa on liian vähäinen erityiskasvatuksen osaaminen sekä tiedon puute. Myös varhaiskasvatuksen

erityisopettajan virkoja sekä avustajia on tarpeeseen nähden liian vähän. Varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien mukaan lapsiryhmät ovat myös liian isoja, mikä puolestaan johtaa siihen, että aikaa aidolle kohtaamiselle ja em. haasteiden tunnistamiselle on liian vähän. (Pihlaja 2005: 37.) Pihlajan (2003: 168) väitöskirjan mukaan sosioemotionaalista erityistukea tarvitsevien lasten integroiminen tavallisiin lapsiryhmiin heikensi myös yksilöllisten, tavoitteellisten menetelmien hyödyntämistä verrattuna päiväkodin erityisryhmiin. Viitalan (2000) tekemän selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen opettajat pitivät sosioemotionaalista erityistä tukea saavien lasten integroimista päiväkotiryhmiinsä haasteellisena verrattuna muunlaista erityistä tukea saavien lasten integroimiseen. (Viitala 2014: 14.)

3 Koulukuraattori

Koulukuraattori tuo kouluun sosiaalityön näkökulman sekä alan asiantuntijuuden. Koulukuraattorin työnkuva voi vaihdella suurestikin koulusta ja kunnasta riippuen, mutta pääperiaatteet pysyvät samana. Yksilötasolla koulukuraattorin työ on pitkälti ohjauksen ja tuen tarjoamista oppilaille sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen sekä koulunkäyntiin liittyvissä vaikeuksissa. Yhteisötasolla puolestaan koulukuraattorin työ koostuu oppilaiden perhetilanteiden selvittelystä, kasvatustyön tukemisesta sekä koulu- ja luokkayhteisöjen vuorovaikutuksellisten ongelmien ratkaisusta. Yhteiskunnan tasolla koulukuraattorin työ nähdään osana ehkäisevää lastensuojelutyötä. Vaikka ennaltaehkäisevän työn merkitystä korostetaan jatkuvasti enemmän ja enemmän, on koulukuraattorin työ siitä huolimatta suurelta osin korjaavaa toimintaa ja jo olemassa olevien ongelmien hoitamista ja ratkomista. (Nivala 2006: 124–125.)

Kuten todettu, kuraattori pyrkii vastaamaan lapsen ja nuoren sosioemotionaalisiin haasteisiin, joita puolestaan on todettu ilmenevän nuorimmillaan jo alle 3-vuotiailla lapsilla. Sosiaaliset taidot opitaan etenkin 0–6-vuotiaana ja tunteiden hallinta puolestaan 0–3-vuotiaana. Haasteet, joihin ei olla pystytty syystä tai toisesta puuttumaan varhaiskasvatuskäisenä, heijastuvat myöhemmin koulumaailmaan ja mahdollisesti myös aikuisuuteen. (Cacciatore & Köngäs 2018.) Kuraattorityöllä voisi siis olla paikkansa myös varhaiskasvatuksessa, jotta näihin haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan tarpeeksi ajoissa.

3.1 Historiaa

Koulukuraattoryö on saanut alkunsa vuonna 1925 osana kasvatusneuvolatyötä. Kuraattoripalveluita alettiin tarvita, kun laki oppivelvollisuudesta oli tullut voimaan muutamaa vuotta aiemmin, eivätkä kaikki lapset syystä tai toisesta sopeutuneet koulumaailmaan ja sen asettamiin tavoitteisiin. 1960-luvulla kasvatusneuvolatoiminta oli jo vakiinnuttanut toimintansa, ja sillä olikin merkittävä rooli erityisopetuksen kehittäjänä, mutta koulujen psykologis-pedagogisen avun tarpeeseen se ei pystynyt vastaamaan. (Sipilä-Lähdekorpi 2004: 84.) Syntyi yhteiskunnallista keskustelua sosiaalisen henkilöstön lisäämisestä juuri koulutoimeen. Kotkan kaupunki toimi edelläkävijänä, ja perusti ensimmäisen koulukuraattorin toimen vuonna 1966. Pian sen jälkeen myös Helsingissä perustettiin vastaava toimi, ja trendi lähti leviämään vähitellen muualle Suomeen. (Wallin 2011: 45.) Peruskoulu vakiintui asteittain vuosina 1972–1977, ja sen myötä myös koulukuraattorin työ sekä psyykinen oppilashuolto alkoivat kehittyä kasvatusneuvoloille rinnakkaisiksi työmuodoiksi. (Sipilä-Lähdekorpi 2004: 84.)

2000-luvulle siirryttäessä erilaiset oppilashuollon palvelut, kuten koululääkärit-terveydenhoitajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat, psykologit ja koulukuraattorit olivat jo vakiinnuttaneet asemansa kouluissa. Pikkuhiljaa koulun hyvinvointipalveluiden painotus on muuttunut syrjäytymisen ehkäisystä selviytymisen ja osallisuuden tukemiseen. Lisäksi toiminnassa alkoi näkyä vahvemmin sosiaalipedagoginen ja yhteisöllinen ulottuvuus. Myös työskentely oppilaiden vanhempien kanssa korostui ja sittemmin on alettu puhua vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Vuosien saatossa lasten, nuorten ja perheiden psykososiaaliset haasteet ovat lisääntyneet siinä määrin, että hyvinvointipalvelut eivät ole pystyneet kaikilta osin vastaamaan niihin. (Wallin 2011: 37.) Koulukuraattoryö on tällä hetkellä muutoksessa, ja tarve palveluiden tarpeen kartoitukselle on ajankohtainen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä on jo vuosina 2006–2009 työskennellyt monialaisia oppilas- ja opiskelijahuollon työryhmiä, joiden tavoitteena on ollut varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilashuoltopalveluiden selkiinnyttäminen niin lainsäädännöllisesti, organisatorisesti kuin toiminnallisestikin. (Wallin 2011: 24.)

3.2 Osana oppilashuoltotyötä

Oppilashuoltotyöhön kuuluu lapsen ja nuoren oppimisen perusedellytyksistä sekä fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuolto nähdään sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä tukena. Oppilashuoltotyön tavoitteena on luo-

da terve ja turvallinen oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä. Oppilashuollolla edistetään huolenpidon, välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria sekä varmistetaan kaikille tasavertaiset oppimisen mahdollisuudet. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004: 24.)

Uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan oppilaalla on oikeus päästä keskustelemaan kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on ollut yhteydessä kuraattoriin. Kiireellisissä tapauksissa puolestaan oppilaalle on tarjottava mahdollisuus keskustella kuraattorin kanssa heti samana tai seuraavana työpäivänä. Oppilas ei tarvitse huoltajansa suostumusta käyttääkseen oppilashuollon palveluja. (Kuraattoripalvelut n.d.) Kuraattoreiden tehtävä nähdään koulun perustehtävän täydentämisenä, mikä tarkoittaa sitä, että opettajat pyrkivät omiin päämääriinsä, joita kuraattorit puolestaan pyrkivät tukemaan (Sipilä-Lähdekorpi 2006: 20).

3.3 Tarve ja tavoitteet

Kuraattorityötä on koko ammatin olemassaolon ajan määrittänyt yhteiskunnallinen, jo kasvatustieteiden perinteestä noussut, tarve: lapsista tulisi kasvattaa kansalaisia, jotka sopivat tähän yhteiskuntaan. Kuraattorityö on pohjimmiltaan sosiaalistamistyötä, joka pyrkii koulunkäynnin turvaamiseen. Kuraattorityötä koulussa voidaan tarkastella monesta näkökulmasta, ja työn tavoite kertoo pitkälti työn tarpeesta. Kuraattorit näkevät työnsä pääasiallisena tavoitteena oppilaiden auttamisen ja tukemisen sekä koulunkäyntiin että muuhun elämään liittyvissä asioissa. Myös koulun loppuun saattamisessa auttaminen nähdään tavoitteena, johon kuraattori pyrkii vastaamaan. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi kuraattorin tukea tarvitsevat oppilaan lisäksi myös opettajat ja vanhemmat. Kuraattoreita työllistävät pääasiassa oppilaiden motivaatio-ongelmat, joihin puolestaan voi olla monia eri syitä, kuten mielenterveysongelmat, oppimisvaikeudet ja kiusaaminen. Kuraattoreita työllistävät ongelmat ovat monimutkaistuneet viimeisten vuosien aikana. (Sipilä-Lähdekorpi 2006: 20–21.)

Oppilashuoltokomitean asettamat tavoitteet koulun sosiaalityölle käsittävät sosiaalityön soveltamisen koulun opetus- ja kasvatustyössä. Lisäksi sosiaalityön tavoitteeksi määriteltiin osallistuminen koulun toiminnan suunnitteluun ja sosiaalisten ongelmatilanteiden ratkaiseminen sekä koulussa että oppilaiden muussa elämänpiirissä. Myös yhteistoimin-

nan rakentaminen niin koulu yhteisön kuin kodin ja koulunkin välille sekä koulun toimintamahdollisuuksien lisääminen sosiaalisissa ongelmatilanteissa ovat listattu koulun sosiaalityön tavoitteiksi. (Oppilashuoltokomitean mietintö 1973, 151: 74.)

Koulukuraattorityö nähdään myös osana ehkäisevää lastensuojelutyötä, jossa korostetaan lapsen kasvun tukemista, huolen havaitsemista ja varhaista tukea. Ehkäisevän lastensuojelun perusideana on luoda ja kehittää hyvinvointia tukevia palveluja ja ennakoivan työn polkuja, jotka ovat saatavilla kaikille. Näiden pääasiallinen tavoite on puolestaan edistää tietyssä elämänvaiheessa tai -tilanteessa olevien selviytymistä siten, että varsinaista lastensuojelun asiakkuutta ei tarvita. (Wallin 2011: 101.)

3.4 Kuraattorityö varhaiskasvatuksessa

Laki velvoittaa järjestämään kuraattoripalveluita vasta esikouluikäisestä ylöspäin, mutta Kouvolan kaupunki on laajentanut palvelut koskemaan kaikkia varhaiskasvatusikäisiä lapsia ja heidän perheitään. Ensimmäinen varhaiskasvatuksen kuraattori on aloittanut Kouvossa helmikuussa 2015. (Hovi ym. 2017: 12.)

Varhaiskasvatuksen kuraattorin työllä tuetaan kokonaisvaltaisesti lasten hyvinvointia ja myönteistä kehitystä ennaltaehkäisevällä ja yhteisöllisyyttä tukevalla työotteella. Varhaiskasvatuksen kuraattori tekee tiivistä yhteistyötä varhaiskasvattajien sekä huoltajien kanssa, ja pyrkii löytämään lapselle sopivat tukimuodot, mikäli sosioemotionaalisia haasteita ilmenee. Yhteistyön tavoitteena on myös lisätä niin lasten, perheiden kuin työntekijöidenkin voimavaroja sekä löytää myönteisiä ratkaisuja. (Kouvola 2016a.) Varhaiskasvatuksen yksiköissä kuraattorin työnkuvaan kuuluu paikan toimintakulttuuriin vaikuttaminen siten, että se tukee lasten osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä, vuorovaikutusta ja sosiaalista vastuullisuutta. Varhaiskasvatuksen kuraattorin työtä tehdään sekä yhteisö- että yksilötasolla. Kuraattorin työhön liittyy vahvasti myös lapsiryhmän tai yksittäisen lapsen havainnointi yhdessä opettajan kanssa. (Kouvola 2016b.) Päiväkodissa havainnoidaan sekä lasta että lapsiryhmiä. Havainnointi auttaa saamaan tietoa lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista. Havainnoinnin jälkeen syntyneitä havaintoja pohditaan ja käsitellään yhdessä muun henkilöstön kanssa, ja pyritään löytämään menetelmiä, joiden avulla tuetaan niin yksittäistä lasta kuin koko lapsiryhmääkin. Havainnointia käytetään myös pohjana suunniteltaessa tavoitteellista toimintaa lapsiryhmälle. (Koivunen & Lehtinen 2016: 12.)

4 Opinnäytetyön tutkimustehtävä

Tutkimuksen taustalla on aina tutkimusongelma, joka kirjoitetaan tutkimuskysymykseksi. Tutkimuskysymys ohjaa tutkimusta ja tiedonkeruuta. (Kananen 2014: 36.) Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa ammattilaisten havainnoimia sosioemotionaalisia haasteita varhaiskasvatuksessa sekä kuraattoripalveluiden tarjoamisen tarvetta kaikille varhaiskasvatusikäisille. Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- 1 Minkälaisia sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyviä haasteita ammattilaiset ovat työssään kohdanneet?
- 2 Minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa?

Tutkimuskysymykset nousivat tämän opinnäytetyön taustalla olevasta teoriasta. Tutkimusten mukaan sosioemotionaalisia haasteita ilmenee nuorimmillaan jo alle 3-vuotiailla lapsilla. Sosiaaliset taidot puolestaan opitaan etenkin 0–6-vuotiaana ja tunteiden hallinta 0–3-vuotiaana (Cacciatore & Köngäs 2018.) Ennaltaehkäisevän työn merkitystä ja oikea-aikaista puuttumista korostetaan jatkuvasti puhuttaessa lapsen sosioemotionaalisista haasteista. Haasteet, joihin ei olla pystytty puuttumaan varhaiskasvatusikäisenä, heijastuvat myöhemmin koulumaailmaan ja mahdollisesti myös aikuisuuteen (Cacciatore & Köngäs 2018.) Sosioemotionaaliset haasteet näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa monin erilaisin tavoin. Erityisesti tunteiden ja käyttäytymisen säätelyn haasteet ovat yleisiä jo ennen kouluikää. Näiden haasteiden arvioitu määrä vaihtelee kymmenestä kolmeen-kymmeneen prosenttiin kaikista varhaiskasvatusikäisistä lapsista. (Määttä ym. 2017: 7–8.)

Koulukuraattorin työ on pitkälti ohjauksen ja tuen tarjoamista oppilaille sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen sekä koulunkäyntiin liittyvissä vaikeuksissa. Lisäksi koulukuraattorin työ koostuu oppilaiden perhetilanteiden selvittelystä, kasvatustyön tukemisesta sekä koulu- ja luokkayhteisöjen vuorovaikutuksellisten ongelmien ratkaisusta. Koulukuraattorin työ nähdään myös osana ehkäisevää lastensuojelutyötä. (Nivala 2006: 124.) Kuraattori siis pyrkii työssään vastaamaan juuri näihin lapsen ja nuoren sosioemotionaaliin haasteisiin, joten on syytä pohtia, olisiko kuraattorityöllä paikkansa myös varhaiskasvatuksessa, jotta kyseisiin haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan oikea-aikaisesti.

5 Opinnäytetyön tutkimus- ja analysointimenetelmät

Tämän opinnäytetyön tutkielma on laadullinen, eli kvalitatiivinen. Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään ilmiötä, eli vastaamaan kysymykseen: ”Mistä tässä on kyse?”. Toisin kuin määrällisen tutkimuksen, laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole yleistää, vaan ymmärtää ja tulkita ilmiötä. Laadullista tutkimusta käytetään pääasiassa silloin, kun tutkittava ilmiö tai sen taustalla olevat teoriat ja mallit eivät ole entuudestaan tuttuja. Pääsääntö siis on, että mitä vähemmän ilmiöstä tiedetään, sitä paremmin laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus sopii tutkimusmenetelmäksi. Laadullinen tutkimus kohdistuu usein muutamaan havaintoyksikköön, joita voidaan tutkia perusteellisesti laadullisia tutkimusmenetelmiä käyttäen. Laadullinen tutkimus ei kuitenkaan anna mahdollisuutta yleistämiseen, vaan tulokset pätevät ainoastaan tutkituissa tapauksissa. (Kananen 2017: 32–33.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan sitä, minkälaisia sosioemotionaalisia haasteita Vantaalla työskentelevät sosiaali- ja varhaiskasvatusalan ammattilaiset kohtaavat varhaiskasvatuksikäisillä lapsilla, sekä minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi heidän mielestään olla varhaiskasvatuksessa. Lasten sosioemotionaalisia haasteita on tutkittu aiemminkin, mutta varhaiskasvatuksen kuraattori on ilmiönä uusi. Tämän opinnäytetyön tutkielma on laadullinen myös siksi, että työn tarkoituksena on kerätä tietoa ammattilaisten työssään havainnoimista sosioemotionaalisen kehityksen haasteista, sekä esimerkkejä niistä. Emme siis pyri keräämään tietoa edellä mainittujen haasteiden määrästä esimerkiksi kaupunkikohtaisesti. Laadullisessa tutkielmassa huomio on vastaajien näkemyksissä, näkökulmissa ja merkityksissä, sekä tutkielman tavoitteena on kokonaisvaltainen ymmärrys ilmiöstä (Creswell 2007: 38). Laadullinen tutkielma käyttää sanoja ja lauseita, kun määrällisessä tutkielmassa puolestaan paneudutaan lukuihin (Kananen 2017: 35).

5.1 Aineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu rakentuu teemojen ja teemakysymyksien varaan, koska ilmiötä ei tunneta, eikä siksi voida esittää yksityiskohtaisia kysymyksiä. (Kananen 2017: 61.) Tähän opinnäytetyöhön liittyviä teemoja ovat lapsen sosioemotionaalisen kehityksen haasteiden näkyminen varhaiskasvatuksessa ja kuraattorityössä, ammattilaisten kokemukset omasta osaamisestaan ja resursseistaan näihin haasteisiin puuttumiseen liittyen, sekä kuraattoripalveluiden tarpeellisuus varhaiskasvatuksessa.

Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui sähköpostitse toimitettava, teemoitettu puolistrukturoitu kysely. Strukturoitu kysely tarkoittaa sitä, että kysely muodostuu strukturoidusta, täsmällisistä kysymyksistä ja niiden vastausvaihtoehdoista. Puolistrukturoidussa kyselyssä taas kysymykset ovat avoimia, eikä niissä ole valmiita vastausvaihtoehtoja. (Kananen 2017: 91–93.) Puolistrukturoitu kysely valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi siksi, että vaikka se ei ole tyypillisin laadullisen tutkimuksen menetelmä, oli se ajankäytön kannalta sopivin vaihtoehto, etenkin vastaajien kannalta. Etsiessämme vastaajia, meille painotettiin kuinka kiireistä loppuvuosi alan ammattilaisille, etenkin kuraattoreille, on, joten totesimme sähköpostitse lähetettävän puolistrukturoidun kyselyn olevan vähemmän aikaa vievä menetelmä kuin esimerkiksi haastattelut. Emme halunneet viedä liikaa vastaajien aikaa heidän varsinaiselta asiakastyöltään. Saadaksemme tähän opinnäytetyöhön mahdollisimman erilaisia näkemyksiä asiasta, puolistrukturoidut kyselyt lähetettiin sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille, että kuraattoreille. Teimme sekä varhaiskasvattajille suunnatun kyselyn, että kuraattoreille suunnatun kyselyn. Molempien puolistrukturoitujen kyselyjen kysymykset käsittelevät samoja teemoja, mutta kysymysten asettelussa on huomioitu vastaajan ammattinäkökulma.

Tyypillistä puolistrukturoidulle kyselylle on sen kohdennettavuus tiettyihin teemoihin. Kyselyyn vastaajilta ei edellytetä yhteistä kokemusta kyseisestä asiasta, vaan oletus on, että yhteisiä jokapäiväisiä kokemuksia voidaan ylipäätään tutkia. Kysymyksissä korostetaan vastaajien omaa elämysmaailmaa ja heidän henkilökohtaisia määritelmiään tilanteista. Puolistrukturoitu kysely sopii hyvin tutkimukseen, joiden kohteena on emotionaalisesti arat aihepiirit, tai kun halutaan tietoa ilmiöistä, joista kyselyyn vastaajat eivät ole tottuneet keskustelemaan päivittäin, tai kun halutaan saada selville seikkoja, jotka ovat heikosti tiedostettavia. (Hirsjärvi – Hurme 1995: 14–15, 36, 35.)

Kysymysten muotoilu luo perustan kyselyn onnistumiselle. Jos vastaaja ei ajattele samalla tavalla kuin tutkija, tulokset voivat vääristyä. Kysymykset eivät saa olla johdattelevia ja niiden täytyy olla yksiselitteisiä. Puolistrukturoidun kyselyn alkuun on hyvä laittaa taustakysymyksiä, jotka toimivat ikään kuin lämmittelykysymyksinä ennen siirtymistä varsinaiseen aiheeseen. (Valli 2015: 85–86.) Kriittisesti ajateltuna puolistrukturoidun kyselyn vastaajia on mahdollisesti vaikeampaa motivoida vastaamiseen kuin esimerkiksi haastattelumenetelmällä toteutetussa aineiston keruussa. Puolistrukturoitua kyselyä käytettäessä vastaaja pystyy myös käymään läpi kaikki kysymykset, ja vastaamaan siinä järjestyksessä, kuin haluaa. Tällöin myöhäisemmät osat voivat vaikuttaa aikaisempiin, ja mahdollisuutta täsmentäviin kysymyksiin ei välttämättä ole. (Hirsjärvi – Hurme 1995: 15).

Väärinymmärryksiä voi esiintyä ja koskaan ei voi olla täysin varma kuinka perehtyneitä vastaajat ovat kyseiseen aiheeseen (Hirsjärvi ym. 2008: 190). Tämän opinnäytetyön puolistrukturoitu kysely on kuitenkin verrattain lyhyt, ja kysymyksissä on selkeä rakenne, joka etenee kysymys kerrallaan. Saatekirjeessä pyydetään vastauksiin perusteluja, yksityiskohtaisuutta ja esimerkkitilanteita, joiden avulla pyritään saamaan mahdollisimman todenmukaisen kuvan ilmiöstä. Emme myöskään poissulje mahdollisuutta olla yhteydessä vastaajiin vielä uudestaan vastaukset saatuamme, jos jokin asia jää askarruttamaan.

5.2 Vastausten analysointi

Analyysimenetelmillä tutkimusaineistosta pyritään löytämään vastaukset tutkimuskysymyksiin. Analyysimenetelmät valitaan aineistonkeruumenetelmiä vastaaviksi. (Kananen 2017: 68.) Vaihtoehtoja laadullisen tutkimuksen analyysille on tarjolla paljon. Ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa korostaa laadullista analyysia ja päätelmien tekoa aineiston pohjalta. Tavallisia laadullisen aineiston analyysimenetelmiä ovat teemoittelu ja sisällönanalyysi. (Hirsjärvi ym. 2008: 219.) Edellä mainittuja menetelmiä käytettiin tämän opinnäytetyön tutkielman analysoinnissa.

Aineiston analyysin avulla pyritään löytämään keskeisiä teemoja, joiden pohjalta muodostetaan aihekokonaisuuksia. Sisällönanalyysi on analyysimenetelmä, joka on sovellettavissa kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Analysoitaessa kirjoitettua, kuultua tai nähtyä sisältöä, käytetään usein juuri sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää kuvaamaan tutkimusmateriaalia tiivistettynä, yleisessä ja ymmärrettävässä muodossa. Sisällönanalyysiin kuuluu aineiston erittely, yhtäläisyyksien ja erojen etsiminen, sekä aineiston tiivistäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2002: 93, 103–105.)

Teemat, jotka aineiston vastauksista nousivat, olivat sosioemotionaaliset haasteet ja niiden esiintyminen varhaiskasvatuksen arjessa, vastaajien kokemukset osaamisesta ja resursseista näiden haasteiden kohtaamiseen liittyen sekä kokemukset kuraattoripalveluiden tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksessa. Aineisto, eli näiden puolistrukturoitujen kyselyiden vastaukset olivat kirjallisessa muodossa, ja myös melko lyhyitä, joten vastausten pelkistämiseksi tai tiivistämiseksi ei juurikaan ollut tarvetta. Aineiston analysointi aloitettiin värikoodauksella. Aineiston analysoinnissa käytettiin kolmea värikoodia, jotka olivat: 1) sosioemotionaaliset haasteet, 2) kokemukset osaamisesta ja resursseista ja 3) kuraattoripalveluiden tarve varhaiskasvatuksessa. Aineistosta etsittiin ja koodattiin omin

värein näihin teemoihin liittyvät vastaukset, jonka jälkeen vastauksista etsittiin mahdolliset samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Tämän jälkeen vastaukset kirjoitettiin auki ja etsittiin sopivia suoria lainauksia käytettäväksi tulosten tukena. Vastauksista löytyneitä samankaltaisuuksia käytettiin, kun vastauksia kirjoitettiin auki ja pelkistettiin hieman. Aineiston pelkistämällä eli redusoinnilla tarkoitetaan analysointitapaa, jossa auki kirjoitetusta aineistosta karsitaan kyseessä olevalle tutkimukselle epäolennaiset tiedot (Tuomi – Sarajärvi 2009: 108). Aineistossa ei ollut juurikaan epäolennaista tietoa, sillä puolistrukturoitu kysely oli melko lyhyt. Olimme kuitenkin tarkkoja siitä, että vastausten sisältöä ei muuteta aineistoa pelkistettäessä tai auki kirjoitettaessa.

6 Tulokset

Kyselylomakkeeseen varhaiskasvattajille (liite 2) vastasivat kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa (VO 1&2), kaksi lastenhoitajaa (LH 1&2) sekä yksi varhaiskasvatuksen konsultoiiva erityisopettaja (VKEO). Kyselylomakkeeseen kuraattoreille (liite 3) puolestaan vastasi kaksi esi- ja perusopetuksen kuraattoria (Kuraattori 1&2). Lähetimme saman saatekirjeen (liite 1) kaikille kyselyyn vastaaville. Käytämme analysoinnissa vastaajien numerointia, jotta erotamme vastaukset toisistaan, ja suorissa lainauksissa käytämme edellä mainittuja lyhenteitä.

6.1 Sosioemotionaaliset haasteet

Kysyimme vastaajien kokemuksista lasten sosioemotionaalisen kehityksen haasteista ja niiden esiintymisestä varhaiskasvatuksessa tai kuraattorin työssä. Kaikki kyselyyn vastanneet varhaiskasvattajat olivat havainneet haasteita lasten sosioemotionaalisen kehityksen alueella työskennellessään päiväkodissa. Esimerkkeinä sosioemotionaalisten haasteiden näkymisestä he nimesivät mm. keskittymis- sekä pettymysten sietokyvyn puutteet, vuorovaikutus- ja kaveritaitoihin liittyvät haasteet, omaehtoisuuden, väkivaltaisen käyttäytymisen sekä haasteet tunteiden säätelyssä ja ilmaisussa.

”Pienestäkin asiasta tulee voimakas tunteenpurkaus, jota lapsi ei kykene itse säätelymään/rauhottumaan. Taustalla ollut esimerkiksi muutoksia perhetilanteessa.”
(VO 2)

"Haasteita kyvyssä tunnistaa ja ymmärtää toisten tunteita, toisen asemaan asettumisen vaikeutta, kykyä osoittaa empatiaa, lohdutusta, haasteita kyvyssä ymmärtää yhteisesti sovittuja sääntöjä käyttäytymisen ja toisen kohtelemisen osalta. Kaveritaidoissa haasteita." (VKEO)

Kyselyyn vastanneiden varhaiskasvattajien mukaan edellä mainittuja haasteita ilmenee vaihtelevasti, mutta joidenkin lasten kohdalla jopa päivittäin. Tilanteet, joissa haasteita pääasiassa ilmenee varhaiskasvattajien mukaan, ovat siirtymätilanteet, ohjattu toiminta, ruokailutilanteet, leikkitilanteet sekä tilanteet, joissa ohjaus tai pedagogiikka on puutteellista. Myös kaoottiset, hälyiset tilanteet mainitaan tyypillisinä hetkinä sosioemotionaalisten haasteiden ilmenemiselle.

"Useimmiten tilanteissa, jolloin käyttäytymistä ja tekemistä on jouduttu rajaamaan, kuten ohjattu toiminta ja siirtymätilanteet. Haasteita on ilmennyt myös lasten keskinäisissä leikkitilanteissa." (VO 1)

Myös esi- ja perusopetuksen kuraattorit olivat huomanneet haasteita lapsen sosioemotionaalisen kehityksen alueella. Kyselyyn vastanneet kuraattorit toivat esiin tunteiden käsittelyyn ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät haasteet sekä haasteet toimia vaihtuvissa tilanteissa. He korostavat myös lasten kanssa työskentelevien aikuisten roolia sosioemotionaalisten valmiuksien tukemisessa.

"Lapset vasta kehittyvät, joten heidän sosioemotionaalisten valmiuksien tukeminen on keskeisin osa heidän kanssaan työskentelevien aikuisten työtä, kuten kuraattorin työtä." (Kuraattori 2)

Vastauksissa eritellään erityisesti esiopetusikäisillä lapsilla esiintyviä sosioemotionaalisen kehityksen haasteita. Haasteita ilmenee tunne- ja vuorovaikutustaitojen haasteiden lisäksi myös esimerkiksi toisten huomioimisessa, kiintymyssuhteiden luomisessa, itse-tuntemuksessa sekä leikkitaidoissa.

"Esiopetuksessa sosioemotionaaliset haasteet näkyvät kaverisuhteissa esim. leikkiin liittymisen vaikeutena, leikin ylläpitämisen vaikeutena, toisten lasten kanssa vuorovaikutuksessa toimimisessa, toisen huomioimisessa, erilaisten sosiaalisten tilanteiden tulkinnassa, aikuisen ohjauksen vastaanottamisessa, aikuisen kiintymisessä, tunteiden tunnistamisessa, tunteiden säätelyssä, aggressiivisessä ja ennakoimattomassa käytöksessä, itse tuntemuksessa, itsetunnossa." (Kuraattori 1)

Kysyimme esi- ja perusopetuksen kuraattoreilta kokevatko he, että heidän mainitsemaansa haasteita oltaisiin voitu ennaltaehkäistä puuttamalla niihin aikaisemmassa vaiheessa. Lisäksi kysyimme, että minkälaisissa haasteissa varhainen puuttuminen olisi ollut erityisen tärkeää. Kyselyyn vastanneet kuraattorit ovat yhtä mieltä siitä, että haasteisiin pitäisi pystyä puuttumaan ennen esiopetusikää. Vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että varhaiskasvatuksen ammattilaisia tulisi kouluttaa enemmän ja lisätä heidän osaamistaan lapsen ymmärtämiseen ja tukemiseen liittyen.

”Olisi voitu puuttua aiemmin. Tähän tarvittaisiin paljon varhaiskasvatuksen työntekijöiden koulutusta ja ohjausta sekä tietoa siitä, miten ymmärtää lasta ja keinoja tukemiseen.” (Kuraattori 1)

Kuraattorit tuovat esiin myös näkökulman, jonka mukaan ongelmat voivat olla lähtöisin myös lasten kanssa aikaa viettävistä aikuisista, ja että myös aikuiset tarvitsevat tukea näiden haasteiden käsittelyssä.

”Mielestäni ongelmat ovat enemmänkin aikuisten tavoissa olla lasten kanssa heidän arjessaan (kotona/päiväkodissa/koulussa) kuin lapsissa itsessään.” (Kuraattori 2)

Kyselyyn vastanneet kuraattorit puhuivat varhaisen puuttumisen puolesta, ja korostavat sitä, että sen avulla voidaan ennaltaehkäistä ongelmien kasvua ja kasaantumista. He painottavat sitä, että varhainen puuttuminen on erityisen tärkeää silloin, jos lapsen empatiataidot herättävät huolta, lapsesta on lastensuojelullinen huoli tai jos lapsella havaitaan selkeitä neurologisia haasteita.

6.2 Kokemukset osaamisesta ja resursseista

Opinnäytetyössämme selvitämme myös, kokevatko vastaajat heillä olevan tarpeeksi aikaa ja muita resursseja vastata kohtaamiinsa haasteisiin. Resursseilla tarkoitamme tässä opinnäytetyössä ajankäytöllisiä sekä kasvattajien määrään suhteessa lapseen liittyviä resursseja. Varhaiskasvattajille suunnatussa kyselyssä kysyttiin lisäksi, kokevatko vastaajat heillä olevan tarpeeksi tietoa ja osaamista lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyen, sekä minkälaista lisäosaamista he mahdollisesti kaipaisivat.

Ajasta ja muista resursseista tuntuu vastausten perusteella olevan pulaa niin kuraattoreilla kuin varhaiskasvattajillakin. Vastaajat kokivat, että heillä ei ole ollut tarpeeksi aikaa

vastata lapsen tai nuoren elämässä oleviin haasteisiin. Yksi syy, joka kuraattorien vastauksissa nostetaan esiin, on yhdellä kuraattorilla olevat useat yksiköt, joiden välillä kulkemiseen menee paljon aikaa, jonka takia aikaa kuluu hukkaan turhaan. Kuraattorit toivovat kouluihin läsnäolevaa aikuista, jolla olisi aikaa tukea niin kasvattajia, kuin oppilaitakin päivän aikana kiireettömin kohtaamisin. Varhaiskasvatuksen konsultoiva erityisopettaja kertoi, että aikaa ja resursseja ei ole tarpeeksi, joskin hänen työnkuvansa on tällä hetkellä muotoilun alla ja rooleja ollaan priorisoimassa toisella tavalla. Kyselyyn vastanneet lastenhoitajat nostivat esiin varhaiskasvattajien läsnäolon lasten kanssa työskennellessä. Heidän näkemystensä mukaan varhaiskasvatuksen nykyiset ryhmäkoot ovat äärimmilleen vedettyjä, jolloin kenelläkään kasvattajalla ei ole varaa olla poissa.

”Kolme työntekijää per ryhmä on hyvin äärimmilleen vedetty kokonaisuus, jossa ei ole varaa aikuisen jäädä pois. Syitä aikuisen puuttumiseen on satoja, eikä hänen läsnäoloansa voi korvata.” (LH 2)

Vastaajien kokemuksissa korostui se, että tietoa ja kattavia menetelmiä ei ole aina helposti saatavilla. Sosioemotionaalinen kehitys nähdään laajana aiheena, johon usea vastaaja kaipasi lisää koulutusta ja kokemusta jo hyviksi havaittujen keinojen ja menetelmien kautta. Vaikka vastauksissa nousi esiin mielipiteitä siitä, että tietoa aiheesta ei kenties koskaan tule olemaan tarpeeksi, ovat työvuodet kuitenkin opettaneet jonkin verran sitä, miten tulisi toimia erilaisissa haastavissa tilanteissa. Vastausten mukaan tietoa sosioemotionaalisista haasteista ja niihin vastaamisesta kertyy lähinnä käytännössä oppimalla ja osittain erilaisten konsultaatioiden, kuten psykologin, perheneuvolan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja varhaiskasvatuksen konsultoivan erityisopettajan, välityksellä.

”Sosioemotionaalinen kehitys on todella laaja aihe ja sellainen alue, joka kehittyy alle kouluikäisenä valtavasti, varmasti lisäkoulutus olisi tarpeen sekä itselleni, että laajemminkin varhaiskasvatuksen kentälle” (VO 2)

Varhaiskasvatuksen konsultoiva erityisopettaja kertoi tietoa ja osaamista kyllä löytyvän, mutta niiden muuttaminen arjen käytännöiksi on haaste, johon tarvitaan sekä prosessin kannattelua, että riittävästi muutokseen myönteisesti suhtautuvaa ja ponnisteluihin valmiista henkilökuntaa. Näiden lisäksi avainasemaan nostettiin vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, joka pohjautuu luottamuksellisen yhteistyön rakentamiselle.

”Kohtaamisen taitoja ja rauhaa asettua kuulolle tarvitaan ja niiden voimaan luottaminen on ensi askeleita käytännön arjessa” (VKEO)

Vastauksista paistoi läpi se, että varhaiskasvatuksen alalla on ammattitaitoista henkilöstöä, jolla on aitoa kiinnostusta lapsen hyvinvoinnin tukemiseen. Resurssien, kuten esimerkiksi ajan, puute luo kuitenkin haasteita työn tekemiseen, vaikka jokainen yksilö tekisikin voitavansa. Vaikka kokemus opettaakin alan ammattilaisia, kaivataan silti lisää mahdollisuuksia moniammatilliseen konsultaatioon, jota olisi helpommin tarjolla.

6.3 Kuraattoripalveluiden tarve varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyössämme kartoitimme ammattilaisten mielipiteitä siitä, minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa. Kysyimme, näkisivätkö vastaajat hyödylliseksi sen, että kuraattoripalveluita tarjottaisiin lakisääteisesti kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille, eikä pelkästään esiopetusikäisistä ylöspäin. Pyysimme myös perustelemaan vastaukset.

Kuraattoreiden vastauksissa painotettiin lapsiperheiden palveluiden resurssien tärkeyttä. Kuraattoripalveluita kaivattiin varhaiskasvatuksen pedagogiseen ympäristöön tuomaan sosiaalityön näkökulmaa sekä nostamaan ennaltaehkäisevän työn merkitystä esiin. Kuraattoreilla arvellaan olevan paljon tarvittavaa ymmärrystä koko perheen tilanteen vaikutuksesta lapseen ja vanhempien kanssa tehtävän tiiviin yhteistyön merkityksellisyydestä. Kuraattoreiden vastauksissa painotettiin kuitenkin, että mahdolliset varhaiskasvatuksen kuraattorit eivät saisi vähentää kasvattajien resursseja tai nostaa ryhmäkokoja.

”Mielestäni kuraattoripalveluita tai vastaavan kaltaisia palveluita olisi hyvä tarjota varhaiskasvatuksessa laajasti.” (Kuraattori 1)

Varhaiskasvatuksen opettajan vastauksessa nostettiin esiin lapsille ja heidän vanhemmilleen luonnollinen ja tuttu toimintaympäristö, eli päiväkotitoiminta. Palveluohjaus tapahtuu luonnollisemmin päiväkodissa, kuin esimerkiksi neuvolassa. Hänen mukaansa perheiden on helpompi tuoda kysymyksiään ja huoliaan esille tutuille varhaiskasvattajille, jotka ovat vahvemmin mukana lapsen arjessa, ja ovat helpommin tavoitettavissa. Hän korostaa myös sitä, että kuraattorin vierailut ja konsultoinnit päiväkotiryhmissä lisäisivät työntekijöiden ammattitaitoa sekä mahdollistaisivat lapselle tukea kokonaisvaltaisesti niin kotona kuin varhaiskasvatuksen arjessakin.

”Varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalvelut olisi laajennettava kaiken ikäisille suoraan varhaiskasvatuksessa.” (VO 1)

Varhaiskasvatuksen opettajat kertoivat, että havaintojensa perusteella he eivät näe kouluuotoisia kuraattoripalveluja välttämättä tarpeellisina alle 3-vuotiaiden ryhmässä, mutta 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä kyseisille palveluille voisi heidän mielestään olla tarvetta. Opettajien ehdotuksena olisi, että jokaista varhaiskasvatusyksikköä tai esimerkiksi kaupunginosaa kohden olisi yksi kuraattori, jota varhaiskasvattajat voisivat tarvittaessa konsultoida. Kuraattori voisi tämän lisäksi työskennellä ryhmässä luottamussuhdetta luoden sekä osaamisensa perusteella antaa ryhmille kehitysehdotuksia, jotta toimintatavoista saadaan myös haasteellista käytöstä tukevia. Myös lastenhoitajien vastauksissa ehdotettiin pilotointia muutamalla päiväkodilla, joissa kuraattori kävisi, ja minkä perusteella saataisiin loistavaa dataa kuraattoripalveluiden tarpeen kartoittamiseksi.

”Näkisin hyvänä vaihtoehtona esimerkiksi, jos varhaiskasvatusyksikön käytettävissä olisi ainakin yksi kuraattori, jota varhaiskasvattajat voisivat konsultoida ongelmatilanteissa.” (VO 2)

”Mitä aiemmin lapsia voidaan auttaa, sen parempi. Monet asiat voidaan havaita jo ennen kouluikää.” (LH 1)

Varhaiskasvatuksen konsultoiva erityisopettaja oli samoilla linjoilla muiden vastaajien kanssa ja on havainnut, että pulmat ovat näkyvillä pääsääntöisesti jo hyvinkin ennen esiopetusta. Hän painottaa vastauksessaan varhaisen vaikuttavuuden vahvuuksia ja etuja.

”Varhain kohdennettu tuki on lapsen etu.” (VKEO)

7 Johtopäätökset ja pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Kuraattoripalveluita tarjotaan tällä hetkellä lakisääteisesti vain esiopetusikäisistä ylöspäin. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa, ja olisiko näitä palveluita näin ollen hyvä tarjota kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille ja heidän perheilleen.

Koulukuraattorin työ on pitkälti ohjauksen ja tuen tarjoamista oppilaille sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen sekä koulunkäyntiin liittyvissä vaikeuksissa. Lisäksi koulukuraattorin työ koostuu oppilaiden perhetilanteiden selvittelystä, kasvatustyön tukemisesta

sekä koulu- ja luokkayhteisöjen vuorovaikutuksellisten ongelmien ratkaisusta. Koulukuraattorin työ nähdään myös osana ehkäisevää lastensuojelutyötä. (Nivala 2006: 124.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö tarvitsee lisäkoulutusta hyvistä menetelmistä, joiden tarkoituksena on tukea lasten sosioemotionaalista kehitystä oikealla tavalla (Määttä ym. 2017: 9). Vastauksista käy ilmi, että lapsiperheille suunnatut resurssit ja palvelut nähdään tärkeinä. Näihin palveluihin yhdistettynä kuraattoripalvelut voisivat vastaajien mukaan tuoda enemmän sosiaalityön näkökulmaa sekä ennaltaehkäisevän työn mahdollisuuksia esiin varhaiskasvatuksessa. Vastaajat kokevat, että päiväkotitoiminta on lapsille ja heidän vanhemmilleen luonnollinen ja tuttu toimintaympäristö, jossa perheiden on helpompaa tuoda huoliaan esille tutulle varhaiskasvatushenkilöstölle kuin esimerkiksi vuotuisessa neuvolatarkastuksessa. Päiväkotiryhmissä esiintyy vastausten mukaan paljon sosioemotionaalisia haasteita, kuten keskittymiskyvyn ja pettymysten sietokyvyn puutetta, vuorovaikutus- ja kaveritaitoihin liittyviä haasteita, omaehtoisuutta, väkivaltaista käyttäytymistä sekä haasteita tunteiden säätelyssä ja ilmaisussa. Mainittuja haasteita esiintyy joidenkin lasten kohdalla jopa päivittäin. Aika ja muut resurssit koetaan puutteellisiksi monissa varhaiskasvatusyksiköissä. Ryhmäkoot ovat suuria ja jopa äärimmilleen vedettyjä, jolloin lapsen aidolle kohtaamiselle välttämättä ole tarpeeksi aikaa.

Jos päiväkodin arjessa ei riitä aikaa tai resursseja lasten sosioemotionaalisten taitojen vahvistamiseen, lapsia voi uhata kiusatuksi tai kiusaajaksi tuleminen, yksinäisyys ja syrjityksi tuleminen. Lasten tuen tarpeisiin vastaamisessa nähdään puutteita, joihin vaikuttavat esimerkiksi liian suuret ryhmät, lisääntynyt levottomuus, väsyneet hoitajat, liian kova melu ja liian pienet toimitilat. (Määttä ym. 2017: 8, 40). Määttä ym. (2017: 41) tekemän tilannekartoituksen mukaan varhaiskasvattajien mielestä kiireellisimpiä sosioemotionaalisten taitojen kehittämistarpeita olivat henkilöstön työotteen kehittäminen, lasten ryhmäkokojen pienentäminen ja tarve saada lapselle enemmän aikuisen aikaa, henkilöstön koulutus sekä yhteistyö vanhempien ja muiden tahojen kanssa. Kuraattoripalveluiden tarjoaminen varhaiskasvatuksessa vastaisi ainakin lapsen saaman aikuisen ajan tarpeeseen sekä tukisi yhteistyötä muiden tahojen kanssa.

Kuraattorin työ nähdään osana ehkäisevää lastensuojelutyötä, jonka perusideana on luoda ja kehittää hyvinvointia tukevia palveluja kaikille. (Wallin 2011: 101.) Kun lapsen sosioemotionaalinen kehitys on myönteistä, edistää se niin henkistä kuin fyysistäkin terveyttä ja ehkäisee ongelmia käyttäytymisessä (Määttä ym. 2017: 7). Kuraattoreiden vastauksissa painotettiin, että haasteisiin pitäisi pystyä puuttumaan jo ennen esiopetusikää.

Näin ongelmien kasvua ja kasautumista pystyttäisiin ennaltaehkäisemään. Kuraattorin osaamisen tuominen osaksi varhaiskasvatusta lisäisi vastaajien mukaan yksikön ammattitaitoa ja mahdollistaisi oikea-aikaisen tuen kaikille lapsille.

Kouvolassa toimiva varhaiskasvatuksen kuraattori tekee yhteistyötä niin varhaiskasvattajien kuin huoltajienkin kanssa, ja pyrkii löytämään lapselle sopivat tukimuodot, mikäli sosioemotionaalisia haasteita ilmenee. Tavoitteena on lisätä lasten, perheiden ja työntekijöiden voimavaroja ja löytää yhdessä myönteisiä ratkaisuja. (Kouvola 2016a.) Vastausten perusteella yksi keino varhaiskasvatuksessa ilmenevien haasteiden tunnistamiseen, varhaiseen puuttumiseen, sekä haasteiden ennaltaehkäisemiseen voisi olla kuraattoripalveluiden tarjoaminen lakisääteisesti kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Vastaajat ehdottivat, että jokaista varhaiskasvatusyksikköä tai esimerkiksi kaupunginosaa kohden olisi vähintään yksi kuraattori, jota kasvattajat voisivat ongelmatilanteissa konsultoida. Kuraattori voisi tämän lisäksi työskennellä ryhmässä luottamussuhdetta luoden sekä osaamisensa perusteella antaa ryhmille kehitysehdotuksia, jotta toimintatavoista saataisiin myös haasteellista käytöstä tukevia.

Opinnäytetyömme tuloksina saimme vastauksia niihin kysymyksiin, joita pohdimme opinnäytetyöprosessin alussa. Tutkimuskysymyksemme olivat seuraavat: Minkälaisia sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyviä haasteita ammattilaiset ovat työssään kohdanneet? Minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa? Saimme vastauksia näihin kysymyksiin kattavasti sekä varhaiskasvattajilta että kuraattoreilta. Aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua kyselyä antoisampi olisi voinut olla vuorovaikutuksessa tapahtuva teemahaastattelu, mutta ajankäytöllisistä syistä päädyimme puolistrukturoituun kyselyyn. Opinnäytetyöprosessin edetessä ja tutkimusosaamisemme karttuessa löysimme tekemistämme puolistrukturoiduista kyselyistä joitain asioita, jotka olisimme opinnäytetyöprosessin myöhemmässä vaiheessa tehneet tai muotoilleet toisin. Kyselyt täytyi kuitenkin lähettää melko aikaisessa vaiheessa, jotta aikaa vastausten analysointiin ja raportointiin jää riittävästi, ja näin ollen kyselyitä ei voinut enää muokata prosessin loppuvaiheessa. Emme kuitenkaan usko, että kysymysten muotoilu vaikutti opinnäytetyön tuloksiin. Olimme varautuneita siihen, että voimme lähettää vastaajille tarkentavia kysymyksiä jälkeen päin, mikäli heidän vastauksensa olisivat olleet liian suppeita. Vastaajat vastasivat kysymyksiin kuitenkin ilahduttavan yksityiskohtaisesti ja myös perustelivat vastauksensa, kuten olimme ohjeistaneet. Näin ollen tarvetta lisäkysymyksille ei ollut.

Kokonaisuudessaan olemme tyytyväisiä opinnäytetyömme prosessiin sekä sen tuloksiin. Opimme opinnäytetyöprosessin aikana paljon. Opinnäytetyöprosessi opetti meitä työskentelemään tiiminä, sekä työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Myös tutkimus- ja kehittämistyöosaamisemme vahvistui opinnäytetyöprosessin aikana. Opimme hakemaan tietoa monipuolisesti, ja myös lähdekriittisyyteen liittyvä osaamisemme kehittyi. Tutkimussuunnitelmaa ja puolistrukturoitua kyselyä tehdessämme sekä aineistoa kerätessämme ja analysoidessamme teimme myös paljon ajatustyötä laadulliseen tutkimukseen liittyvää teoriaa apuna käyttäen. Opinnäytetyön tuloksia raportoidessa ajatus-työn ja kriittisen ajattelun merkitys korostui. Uskomme, että opinnäytetyöprosessi vahvisti sosionomin ammattiosaamistamme monellakin eri osa-alueella.

7.2 Eettisyys & luotettavuus

Hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus, tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä, kuin myös tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Muiden tekemää työtä tulee kunnioittaa, ja muiden tekemiin julkaisuihin viitataan asianmukaisella tavalla. Työtä varten tulee hankkia tarvittavat tutkimusluvut. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012: 6.) Pyrimme välttämään toisten kirjoittaman tekstin plagiointia koko opinnäytetyöprosessin ajan. Työskentelyn aikana on tehty jatkuvasti tiivistä yhteistyötä oman opinnäytetyöparin kanssa, ja molempien mielipiteitä on kuunneltu tasapuolisesti. Kummallakin opinnäytetyön tekijällä on ollut yhtä suuri rooli opinnäytetyön edistämisen ja valmiiksi saamisen kannalta.

Opinnäytetyön kannalta onnistunut teoriatiedon rajaaminen on tärkeää. Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu aiheeseen liittyvästä tiedosta ja aikaisemmista tutkimuksista. Onnistuneesti rakennettu teoriaosuus selkeyttää opinnäytetyön tutkimustehtävää ja tarkoitusta. Käytetyn teorian suhdetta omaan työhön on tärkeä pohtia. (Liukko & Perttula n.d.) Opinnäytetyömme teoriaosuus muodostui käyttämällä sähköisiä tietokantoja, väitöskirjoja, opinnäytetöitä, internetsivustoja, aiheisiin liittyviä lakeja sekä kirjallisuutta. Teoriaosuus, johon opinnäytetyömme pohjautuu, muokkautui opinnäytetyöprosessin aikana. Emme saaneet teoriaosuutta täysin valmiiksi ennen puolistrukturoitujen kyselyiden lähettämistä, mikä olisi ollut luotettavuuden kannalta ihanteellista. Muokkasimme teoriaosuutta opinnäytetyötämme ohjaavien opettajien palautteen mukaisesti, sekä sitä mu-

kaa, kun omat ajatuksemme kehittyivät prosessin edetessä. Tiedonhaun aikana haasteita ilmeni erityisesti varhaiskasvatuksen kuraattorin työstä kertovan tiedon tai tutkimusten löytämisessä, sillä ilmiö on vielä niin uusi.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa teimme tutkimuslupahakemuksen Vantaan kaupungille. Tutkimuslupahakemuksen liitteiksi lisäsimme tutkimussuunnitelman, puolistrukturoidut kyselylomakkeet (liite 2 & 3), sekä saatekirjeen (liite 1), joka lähetettiin myös kaikille vastaajille. Huolellisesti laadittu tutkimussuunnitelma toimii tutkimusprosessin perustana ja se auttaa myös kokonaisuuden hahmottamisessa. Tutkimussuunnitelma luo pohjan tavoitteelliselle työskentelylle. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 85.) Tutkimussuunnitelmassa esiteltiin opinnäytetyön aihe, kuinka toteuttaisimme aineiston keruun, teoriapohjaa sosioemotionaalisista haasteista ja kuraattorin työnkuvasta sekä eettistä pohdintaa. Saatekirjeessä kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja toteutuksesta, sekä painotettiin luottamuksellisuutta.

Tutkimuskysymysten pohjalta teimme erilliset puolistrukturoidut kyselyt kuraattoreille ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Suunnittelimme puolistrukturoidun kyselylomakkeen niin, että se on selkeä eikä johdattele vastaajaa mihinkään suuntaan tai anna valmiita vastausvaihtoehtoja. Kysymykset pyrimme muotoilemaan niin, että saisimme mahdollisimman monipuolisesti perusteellisia vastauksia aiheesta. Puolistrukturoitujen kyselyiden ohessa lähetetyssä saatekirjeessä painotimme käsittelevämme kerättyä aineistoa ehdottoman luottamuksellisesti, sekä sitä, että tutkimuksessa ei tule esille yksittäisen vastaajan tietoja. Kerroimme käyttävämme vastauksista esiin nousevia esimerkkejä ja havaintoja anonymisti ja ainoastaan osana tutkimustulosten analyysiä. Vastaajien vastaukset hävitettiin aineiston analyysin jälkeen.

Puolistrukturoituun kyselyyn vastasi seitsemän (7) alan ammattilaista – kaksi esi- ja perusopetuksen kuraattoria, kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, kaksi lastenhoitajaa sekä varhaiskasvatuksen konsultoiva erityisopettaja. Kaikki vastaajat työskentelevät Vantaalla ja kaikki varhaiskasvatuksen ammattilaiset samassa kaupunginosassa. Kun kyseessä on opinnäytetyö ja aikaa työlle on rajallisesti, oli vastaajien määrää rajattava melko tiukasti. Tämä voi vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Suurempi otos olisi voinut tuoda enemmän eriäviä mielipiteitä tai antaa vielä enemmän vahvistusta tuloksiin. Tulosten luotettavuuteen voi vaikuttaa myös se, että kaikki vastaajat ovat samasta kaupungista, sillä mielipiteet voivat vaihdella alueellisesti tai kaupunkikohtaisestikin jonkin ver-

ran. Vastaukset antavat kuitenkin hyvin osviittaa siitä, minkälaisia ajatuksia tämän opinnäytetyön teemat sosiaali- ja varhaiskasvatusalan ammattilaisissa herättävät. Tämän opinnäytetyön tuloksia ei voi kuitenkaan yleistää koskemaan muita kuin ainoastaan kyselyyn vastanneita koulukuraattoreita ja varhaiskasvattajia.

Tämä opinnäytetyö analysoitiin sisällönanalyysia ja teemoittelua käyttäen. Vastaukset käytiin tarkasti läpi, koodattiin teemojen mukaan ja etsittiin näkökulmia, jotka ovat oleellisia tutkimuskysymystemme kannalta. Tämän jälkeen vastaukset kirjoitettiin auki ja raportoitiin omin sanoin. Olimme hyvin tarkkoja siinä, että vastausten sanoma ei muutu raportoinnin aikana. Käytimme raportoinnissa myös suoria lainauksia, joiden lähteet merkitsimme asianmukaisesti.

7.3 Jatkotutkimusaiheita

Opinnäytetyön vastauksista kävi selkeästi ilmi, että sekä esi- ja perusopetuksen kuraattorit että varhaiskasvattajat kohtaavat työssään hyvin paljon sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyviä haasteita lapsilla. Vastaajat olivat sitä mieltä, että kuraattoripalveluille voisi olla hyvinkin monipuolista tarvetta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen kuraattorit toisivat vastaajien mukaan päiväkotiin sosiaalityön näkökulmaa, ja mahdollistaisivat oikea-aikaisen puuttumisen silloin, kun sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyviä haasteita ilmenee. Kuraattoreilta kaivattiin myös konsultointiapua ja ryhmätyöskentelyä etenkin luottamuksellista ilmapiiriä rakentaen. Kuraattori voisi vastausten mukaan antaa ryhmille ja kasvattajille myös kehitys- ja toimintaehdotuksia, jotta toimintatavoista saataisiin sosioemotionaalisesti haasteellista käytöstä tukevia.

Kuraattorin työnkuva tuntui olevan opinnäytetyömme vastaajille melko selkeä, mutta yleisellä tasolla sitä voisi olla hyvä selkeyttää varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Etenkin varhaiskasvatuksen kuraattori on Suomessa vielä melko tuntematon käsite, sillä kyseinen ammattinimike on hyvin uusi, eikä varhaiskasvatuksen kuraattoripalveluita veloiteta tarjoamaan lakisääteisesti, toisin kuin esimerkiksi koulukuraattoripalveluita. Tietoisuus varhaiskasvatuksen kuraattorin työnkuvasta voisi auttaa varhaiskasvattajia ja esimerkiksi päättäjiä hahmottamaan kuraattoripalveluiden mahdolliset tarpeet varhaiskasvatuksessa. Määtän ym. (2017: 40) tekemän tilannekartoituksen mukaan varhaiskasvattajat ovat huomanneet lapsilla ilmenevän paljon pulmia sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen omaksumisessa, ja että kyseisiä pulmia on nähtävissä enemmän kuin ennen. Määtän

ym. (2017: 40) tilannekartoitukseen vastanneet varhaiskasvattajat näkivät samankaltaisia puutteita päiväkotien resursseissa ja valmiuksissa vastata lasten tuen tarpeeseen, kuin mitä ilmeni myös opinnäytetyömme vastauksissa.

Resurssien lisäksi myös omaan osaamiseen kaivattiin tukea ja lisäkoulutusta niin opinnäytetyömme vastauksissa kuin Määtän ym. (2017:42) tilannekartoituksessakin. Erityisesti kaivattiin erityispedagogista, lasten tunnetaitoihin ja kehitykseen liittyvää, positiiviseen pedagogiikkaan pohjautuvaa sekä tutkimustietoon perustuvaa koulutusta (Määttä ym. 2017: 42–43). Pohdimme sitä, että vaikka varhaiskasvatuksen kuraattoritoiminnasta tulisikin tulevaisuudessa lakisääteistä, ei silti varhaiskasvattajien täydennyskoulutuksia tulisi unohtaa. Koulutuksia on tarjolla melko monipuolisesti, mutta kannustetaanko varhaiskasvattajia tarpeeksi osallistumaan niihin?

Mietimme myös sitä, miten tulevan varhaiskasvatuksen sosionomin ammatti tulee näky-mään varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen sosionomi (27§) on lakiesityksessä erityisesti sosionomeille tarkoitettu ammattinimike. Sen kelpoisuusvaatimuksena on sosionomi (AMK) -tutkinto, johon on sisällytetty vähintään 60 opintopisteen laajuisesti varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuvia opintoja. Laki on tullut voimaan 1.9.2018 ja se koskee opintonsa sen jälkeen aloittavia sosionomiopiskelijoita. Aikaisemmin valmistuneet tai opintonsa aloittaneet sosionomit saavat varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden (26§). (HE 40/2018.) Onko tulevaisuuden varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva sellainen, että se mahdollistaa lasten sosioemotionaalisten haasteiden kohtaamisen ja tukemisen päiväkodeissa nykyistä paremmin? Onko varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä tuoda juuri tuota kaivattua sosiaalityön ja ennaltaehkäisevän työn näkökulmaa varhaiskasvatukseen? Näiden teemojen pohjalta voisi tehdä jatkotutkimusta aiheesta sitten, kun varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on hieman selkeentynyt, ja heidän työskentelynsä varhaiskasvatuksessa alkanut.

Lasten sosioemotionaalisen kehityksen haasteet ovat päiväkodeissa arkipäivää, joten aihe on myös jatkuvasti tutkimuksellisesti ajankohtainen. Aihetta voisi tutkia Suomen laajuisesti, esimerkiksi vertailemalla keskenään sellaisia päiväkoteja, joissa varhaiskasvatuksen kuraattoripalveluita tarjotaan, ja sellaisia, joissa niitä ei ole saatavilla. Myös varhaiskasvatuksen kuraattorin ja -psykologin työnkuvia voisi vertailla. Olisiko varhaiskasvatuksessa tarvetta molemmille, ja jos on, miten tarpeet eroavat toisistaan? Lisäksi voisi tutustua tarkemmin Kouvolassa tarjottaviin varhaiskasvatuksen kuraattoripalveluihin ja

tutkia esimerkiksi sitä, minkälaisia vaikutuksia kuraattoripalveluiden laajentamisella varhaiskasvatukseen on ollut. Olisi mielenkiintoista tietää, ovatko lasten sosioemotionaaliset haasteet vähentyneet varhaiskasvatuksessa, tai näkyvätkö vaikutukset esimerkiksi perusopetuksen puolella myönteisesti varhaisen puuttumisen ansiosta. Myös lasten ja perheiden kokemuksia varhaiskasvatuksen kuraattorin kanssa työskentelystä voisi kartottaa. Kuraattoripalveluita voisi mahdollisesti pilotoida varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoden kokeiluna tai kaupunki kerrallaan. Siten palveluiden mahdolliset konkreettiset vaikutukset sosioemotionaalisten haasteiden tunnistamiseen ja kohtaamiseen liittyen saataisiin näkyviksi.

Lähteet

Cacciatore, Raisa – Köngäs, Mirja 2018. ”Lasten ja aikuisten väliin voi syntyä kuilu jo päiväkodissa”. Aamulehti. Saatavana verkossa. <<https://www.aamulehti.fi/a/201312104>>. Luettu 20.11.2018.

Creswell, John W. 2007. Research design: Qualitative & quantitative approaches. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Coleman, Margaret Cecil & Webber, Jo. 2002. Emotional and behavioral disorders. Theory and practice. 4. painos. Boston: Allyn and Bacon.

Dowling, Marjon 2010. Young children’s personal, social & emotional development. 3. painos. London: Sage.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Saatavana verkossa. <https://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf>. Luettu 17.2.2019.

HE 40/2018 n.d. Varhaiskasvatustilain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset sosionomien osalta. Talentia. Saatavana verkossa. <<https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatustilain-kelpoisuuksia-ja-henkilostorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/>>. Luettu 20.2.2019.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hovi, Soile – Lindén, Rita – Ukkonen, Sanna 2017. Varhaiskasvatuksen kuraattorin työ tutuksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden Lappeenranta. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavana verkossa. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 3.2.2019

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY

Koivunen, Pirjo-Leena & Lehtinen, Taisto. 2016. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kouvola 2016a. Päivähoito ja varhaiskasvatus. Kasvun ja oppimisen tuki. Varhaiskasvatuksen kuraattori. Saatavana verkossa. <http://www.kouvola.fi/index/paivahoitojavarhaiskasvatus/erityisvarhaiskasvatus.html>. Luettu 21.12.2018.

Kouvola 2016b. Koulut ja opiskelu. Oppilashuolto. Oppilashuollon palvelut. Koulukuraattorit. Saatavana verkossa. <https://www.kouvola.fi/index/koulutjaopiskelu/oppilashuolto/oppilashuollonpalvelut/koulukuraattorit.html> Luettu 21.12.2018.

Kuraattoripalvelut n.d. Mitä koulukuraattori tekee? Peda.net. Saatavana verkossa. <<https://peda.net/posio/opiskeluhoolto2/kuraattoripalvelut/nimet%C3%B6n-cd2f>>. Luettu 29.9.2018.

Kurki, Kristiina 2017. Young children's emotion and behaviour regulation in socio-emotionally challenging situations. Väitöstudkimus. Oulun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta.

Laki lasten päivähoitosta 36/1973.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lastensuojelulaki 683/1983.

Liukko, Satu – Perttula, Suvi n.d. Tietoperusta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opin näytetyön raportointi. Saatavana verkossa. <<http://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/4-opinnaytetyon-rakenne/4-2-opinnaytetyon-runko-osa/4-2-3-tietoperusta/>>. Luettu 17.2.2019.

Määttä, Sami – Koivula, Merja – Huttunen, Kerttu – Paananen, Mika – Närhi, Vesa – Savolainen, Hannu & Laakso, Marja-Leena 2017. Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Tilannekartoitus. Raportit ja selvitykset 2017:17. Opetushallitus. Opetushallitus ja Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologien tiedekunta.

Nivala, Elina 2006. Koulukuraattori nuoren maailmassa. Teoksessa Kurki, Leena & Nivala, Elina & Sipilä-Lähdekorpi Pirkko. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 124–125.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.

Oppilashuoltokomitean mietintö (1973) Komiteamietintö 1973:151. Helsinki.

Parker, R.D. – Slaby, R.G. 1983. The development of aggression. Teoksessa: Mussen, P. – Hetherington, E. (toim.). Handbook of child psychology. John Wiley and Sons. New York.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Saatavana verkossa. <https://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf>. Luettu 29.12.2018.

Pihlaja, Päivi 2003. Varhaiserityiskasvatus suomalaisessa päivähoitossa. Erityisen tuen tarpeet sosiaalisemotionaalisella ja kielellisen kehityksen alueella. Väitöskirja. Annales Universitatis Turkuensis C 208. Turku: Turun yliopisto.

Pihlaja, Päivi 2005. Varhaiserityiskasvatus suomalaisessa päivähoitossa – Erityisen tuen tarpeet sosiaalis-emotionaalisella ja kielellisen kehityksen alueella. Väitöskirja. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Puroila, Anna-Maija – Estola, Eila & Syrjälä, Leena. 2012. Having, loving, and being: children's narrated well-being in Finnish day care centres. Early Child Development and Care 182 (3-4), 345-362.

Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko 2004. "Hirveesti tekijänsä näköistä". Koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla. Väitöskirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko 2006. Koulukuraattorityö tämän päivän yhteiskunnassa. Teoksessa Kurki, Leena & Nivala, Elina & Sipilä-Lähdekorpi Pirkko. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 20–30.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 84–108.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Saatavana verkossa. <https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf>. Luettu 17.2.2019.

Viitala, Riitta 2000. Integraatio ja sen toimivuus lastentarhanopettajien arvioimana. Lissensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto: Erityispedagogiikan laitos.

Viitala, Riitta 2014. Jotenkin häiriöks. Etnografinen tutkimus sosioemotionaalisista erityyistä tukea saavista lapsista päiväkotiryhmässä. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta.

Vihavainen, Suvi 2018. Lasten käytöspulmiin haetaan paljon apua. Helsingin sanomat 26.10.

Wallin, Aila 2011. Sosiaalityö koulussa – Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., & Gullotta, T. P. (2015). Social and emotional learning. Past, present, and future (s. 3–19). Teoksessa J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, & T. P. Gullotta (toim.), Handbook of social and emotional learning. Research and practice. New York: The Guilford Press.

Saatekirje

Hei!

Olemme viimeisen vuoden sosionomiopiskelijoita Metropolia-ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen ja varhaiskasvatuksen kuraattoripalveluihin liittyen. Opinnäytetyössämme selvitämme, minkälaista tarvetta kuraattoripalveluille voisi olla varhaiskasvatuksessa, ja tähän liittyen tarvitsisimme hie-
man aikaasi ja osaamistasi.

Pyytäisimme sinua pohtimaan omia kokemuksiasi sekä tilanteita, joita olet työssäsi kohdannut, ja vastaamaan niiden pohjalta tämän viestin liitteenä olevaan puolistrukturoituun kyselyyn. Toivomme, että vastaat kyselyyn mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja esimerkkejä apunasi käyttäen.

Käsitlemme kerättyä aineistoa ehdottoman luottamuksellisesti eikä tutkimuksessa tule esille yksittäisen vastaajan tietoja. Käytämme vastauksissa mahdollisesti esiintyviä esimerkkejä ja havaintoja anonyymisti ja ainoastaan osana tutkimustulosten analyysia.

Palautathan vastauksesi viimeistään 21.12.2018 mennessä osoitteeseen:

Ethän epäröi ottaa yhteyttä, jos sinulla on kysyttävää tutkimukseen liittyen!

Kiitos paljon vastauksestasi!

Ystävällisin terveisin,

Suvi Ahonen ja Taru Arola

Puolistrukturoitu kysely varhaiskasvattajille

Tämän puolistrukturoidun kyselyn myötä tarkoituksenamme on kartoittaa ajatuksiasi sekä kokemuksiasi kuraattoripalveluiden tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksessa. Tällä hetkellä kuraattoripalveluita tarjotaan lakisääteisesti esi- ja perusopetusikäisille, mutta varhaiskasvatusikäisille kyseistä palvelua ei ole tarjolla suomenlaajuisesti. Esi- ja perusopetuksen kuraattorin työnkuvaan kuuluu antaa tukea lapsen/nuoren sosiaaliseen, psyykkiseen ja emotionaaliseen kehitykseen, koulunkäynnin haasteisiin, perhesuhteiden selvittelyyn, vuorovaikutuksellisiin haasteisiin sekä antaa tukea kasvatuksessa. Palautathan vastauksesi viimeistään **21.12.2018**.

TAUSTATIEDOT

Ikä:

Koulutus:

Ammattinimike:

Kuinka pitkään olet työskennellyt varhaiskasvattajana?:

Peilaathan kysymyksiä työhösi varhaiskasvattajana sekä omiin kokemuksiisi ammattilaisena. Vastaathan vapaasti ja mahdollisimman monipuolisesti. Otamme mielellämme vastaan myös konkreettisia, anonyymejä esimerkkejä osana vastauksiasi.

KIITOS!

KYSYMYKSET:

1. Oletko havainnut lapsilla sosioemotionaalisia haasteita työskennellessäsi varhaiskasvattajana päiväkodissa? Minkälaisia?
 2. Minkälaisissa tilanteissa mahdolliset em. haasteet ovat ilmenneet?
 3. Kuinka usein/säännöllisesti olet havainnut mahdollisia em. haasteita?
 4. Koetko, että sinulla on tarpeeksi tietoa/osaamista lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyen? Minkälaista lisäosaamista kaipaisit?
-

Puolistrukturoitu kysely kuraattoreille

Tämän puolistrukturoidun kyselyn myötä tarkoituksenamme on kartoittaa ajatuksiasi sekä kokemuksiasi kuraattoripalveluiden tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksessa. Tällä hetkellä kuraattoripalveluita tarjotaan lakisääteisesti esi- ja perusopetusikäisille, mutta varhaiskasvatusikäisille kyseistä palvelua ei ole tarjolla suomenlaajuisesti. Esi- ja perusopetuksen kuraattorin työnkuvaan kuuluu antaa tukea lapsen/nuoren sosiaaliseen, psyykkiseen ja emotionaaliseen kehitykseen, koulunkäynnin haasteisiin, perhesuhteiden selvittelyyn, vuorovaikutuksellisiin haasteisiin sekä antaa tukea kasvatuksessa.

Palautathan vastauksesi viimeistään **21.12.2018**.

TAUSTATIEDOT

Ikä:

Koulutus:

Ammattinimike:

Kuinka pitkään olet työskennellyt kuraattorina?:

Peilaathan kysymyksiä työhösi kuraattorina ja omiin kokemuksiisi ammattilaisena. Vastaaathan vapaasti ja mahdollisimman monipuolisesti. Otamme mielellämme vastaan myös konkreettisia, anonyymejä esimerkkejä osana vastauksiasi.

KIITOS!

KYSYMYKSET

1. Minkälaisia sosioemotionaalisia haasteita olet havainnut lapsilla työskennellessäsi kuraattorina?
 2. Koetko, että em. haasteita oltaisiin voitu ennalta ehkäistä puuttamalla niihin aikaisemmassa vaiheessa?
 3. Minkälaisissa haasteissa varhainen puuttuminen olisi mielestäsi erityisen tärkeää?
 4. Koetko sinulla olevan tarpeeksi resursseja ja aikaa oppilastyön tekemiseen?
-

5. Havaintojesi/kokemustesi pohjalta, näkisitkö hyödylliseksi, että kuraattoripalveluita tulisi tarjota lakisääteisesti kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille, eikä pelkästään esiopetusikäisistä ylöspäin? Perustelut.
-